

*Пятков А. М., Борисов М. Ю.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ДОСЛІДЖЕННЯ ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КРАЇНАХ ЄС

Державні підприємства складають значну частину активів і зайнятості в розвинених країнах. На частку державних підприємств, які належать до більшості, станом на 2011 рік припадало близько 2 трильйонів доларів США активів і більше шести мільйонів робочих

місць в країнах-членах ОЕСР разом узятих [1]. ДП відіграють особливо важливу роль в мережових галузях. За оцінками ОЕСР, у вартісному вираженні ДП, діючі в енергетичному і транспортному секторах, складають близько 40% від загальної вартості ДП і близько 43% від загального числа робочих місць ДП.

В ЄС масштаби державної власності в різних секторах економіки особливо великі в деяких державах-членах, таких як Польща, Румунія та Швеція. З часом у більшості держав-членів відбулося поступове скорочення обсягів державної власності.

За останні роки в країнах-членах ЄС відбулися значні реформи державних підприємств. Ці реформи, як правило, спрямовані на підвищення їх ефективності та ефективності у досягненні своїх цілей (як комерційних, так і некомерційних). Заходи з підвищення ефективності варіюються від модифікацій правової бази та корпоративного управління держпідприємств (включаючи корпоратизацію та поділ діяльності) до продажу активів приватним сторонам або повної приватизації, остання особливо в контексті обмежених державних фінансів. У 1998–2017 роках у багатьох державах-членах було здійснено важливі зусилля з реформування щодо прямого контролю з боку держави над комерційними підприємствами [2].

Швеція була першою країною ЄС, яка впровадила реформу державних підприємств у 1997 році з особливим акцентом на ефективному управлінні своєю галуззю ДП. Реформа допомогла збільшити ефективність ДП, хоча чітко визначила цілі, обмежила державну власність і, головне, через вимоги прозорості [3]. Станом на 2017 рік Швеція керує 47 компаніями, які є великими роботодавцями і вносять близько 58 млрд. шведських крон вартості до ВВП країни [4].

Румунія станом на 2018 рік є країною з найбільшою кількістю державних компаній у Європі (1143). Державні підприємства генерують 8% від загального обсягу виробництва нефінансових корпорацій і налічують близько 4% від загальної чисельності робочої сили, тоді як державні субсидії та трансфери цим суб'єктам становлять лише 2% загальних державних витрат або 0,7% ВВП [5]. Реформи Румунії щодо управління державними підприємствами є важливим кроком у підвищенні загальної продуктивності державних підприємств.

З точки зору реформування державних підприємств, такі країни як Польща та Португалія, здійснювали приватизацію.

У серпні 1990 року в Польщі існувало 8,5 тис. державних підприємств. Сьогодні держава володіє лише 41, з яких діє лише 19. Завдяки широкомасштабній приватизації держава змогла забезпечити дохід до бюджету і залишити тягар неефективності ДП [6].

Станом на середину 2015 року держава зберегла частку міноритарних акцій у 346 підприємствах, а переважна частка у 47 та цих цифрах постійно зменшується, оскільки держава продає або ліквідує існуючі компанії. У більш ніж половині цих компаній держава має менше 10% акцій. До кінця минулого року загальний дохід від приватизації склав 45,6 млрд. дол. Крім того, державна скарбниця отримує додатковий дохід від дивідендів. У 2015 році дохід від дивідендів досяг 12 млрд. дол. США і в 10 разів перевищував дохід від самої приватизації.

Програма приватизації в Португалії супроводжувалася посиленням інституційної спроможності регуляторних органів у мережових галузях. Доходи від приватизації склали близько 10 млрд. євро протягом 2011-2014 рр. Приблизно половина з них була спрямована на пряме скорочення державного боргу. Таким чином, за останні чотири роки сукупні надходження від приватизації були еквівалентні 5,6% ВВП (2014) [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. OECD (2011), "State-Owned Enterprise Governance Reform: An Inventory of Recent Change". [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bit.ly/2V0rIh0>
2. Publications Office of the European Union, 2016, State-Owned Enterprises in the EU [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/ip031_en_2.pdf

3. State-Owned Enterprises in the European Union: ensuring level playing field [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2_UM_valstybes-valdomos-imonos_2013-03.pdf
4. Annual report for state-owned enterprises, 2017 [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://bit.ly/2uffXrw>
5. Helena Marrez, 2015, The role of state-owned enterprises in Romania [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/country_focus/2015/pdf/cf_vol12_issue1_en.pdf
6. Mateusz Bialas, 2016, Privatisation of state-owned enterprises in Poland [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://spm.usu.edu.ua/en/2016/06/02/privatisation-of-state-owned-enterprises-in-poland/>
7. Dieter Bräuninger, 2015, Research Briefing: Privatisation in the euro area [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://bit.ly/2T43>